

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

REŞİT ÖLÇER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/11371)

Karar Tarihi: 21/7/2020

R.G. Tarih ve Sayı: 15/10/2020-31275

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Celal Mümtaz AKINCI
Yıldız SEFERİNOĞLU
Basri BAĞCI
Raportör : Kamber Ozan TUTAL
Başvurucu : Reşit ÖLÇER
Vekili : Av. Veysel ANGIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gözetim altına alınarak garaja çekilen özel halk otobüsünün işletilmemesinden doğan zararın tazmin edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/6/2016 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, diğer ihlal iddiaları yönünden ise başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 1969 doğumlu olup İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvurucu olay tarihinde 34 C... plakalı ve D-058 numaralı özel halk otobüsünün maliki ve işletmecisidir.

A. Ceza Davası Süreci

9. Tuzla Cumhuriyet Başsavcılığının 20/3/2006 tarihli fezlekesi ile başvurunun kardeşi olan şüpheli A.Ö. hakkında kasten öldürme suçunu işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır. Fezlekeye göre D-036 numaralı halk otobüsünün şoförü, hareket sırasını ihlal edip muavinliğini A.Ö.nün yaptığı 34 D... plakalı halk otobüsünü geçerek yolcuları toplamış; bu nedenle tarafların yakınlarının da katıldığı bir kavga yaşanmış ve A.Ö., Y.K.yı bıçaklayarak öldürmüştür.

10. Kartal 2. Ağır Ceza Mahkemesi, sanık A.Ö.nün kasten öldürme suçunu işlediği sabit olduğundan 15 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına 10/7/2006 tarihinde hükmetmiştir. Kararda; 30/11/2005 tarihinde duraktan kalkma ve yolcu kapma meselesi yüzünden çıkan, birden çok kişinin karıştığı kavgada sanık A.Ö.nün maktul Y.K.yı bıçakla öldürdüğü belirtilmiştir. Ceza mahkemesinin gerekçeli kararında başvuruca ilişkin bir değerlendirme yer almamıştır. Karar, Yargıtay 1. Ceza Dairesi tarafından 20/11/2007 tarihinde onanmıştır.

B. Otobüsün Faaliyetten Men Edilmesi Süreci

11. Başvurucuyla birlikte diğer özel halk otobüsü maliklerinin ceza yargılamasına konu olaya karışıkları gerekçesiyle can ve mal güvenliğinin sağlanması amacıyla otobüsleri İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri (İETT) Anadolu İşletmeleri Şube Müdürlüğü tarafından 2/12/2005 tarihinde faaliyetten men edilip geçici olarak garajda gözetim altına alınmıştır.

12. Özel Halk Otobüsü Komisyonu (Komisyon) 18/1/2006 tarihinde, olay yerine belediye armasını taşıyan otobüslerle gidilmesi, yaşanan olayın vahameti ve otobüs maliklerinin olaya karışıkları iddiası karşısında hazırlık soruşturması sonuçlanıncaya kadar söz konusu otobüslerin gözetim altında tutulmaya devam edilmesine karar vermiştir.

13. Komisyon 12/4/2006 tarihinde, hazırlık soruşturmasında taşımacısı, sürücüsü veya biletçisinin olaya karıştığına dair bir tespit olmaması nedeniyle başvurunun otobüsü ile tüm otobüslerin taşımacılık hizmetinde kullanılmak üzere sahiplerine iade edilmesine karar vermiştir. Otobüs, başvuruca 22/5/2006 tarihinde teslim edilmiş ve 28/5/2006 tarihinde işletilmeye başlanmıştır.

14. Başvurucu, otobüsün faaliyetten men edilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açmıştır. İstanbul 1. İdare Mahkemesi, Komisyonun 12/4/2006 tarihli kararı uyarınca başvuruca ait otobüsün kendisine iade edilmesi nedeniyle artık ortada icrai bir işlemin varlığından söz etmeye olanak bulunmadığı gerekçesiyle konusu kalmayan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

C. Tam Yargı Davaları Süreci

15. Başvurucu 18/4/2006 tarihinde İETT'ye başvurarak 2/12/2005 tarihinden itibaren otobüsü işletmemesinden doğan zararının tazminini talep etmiştir. İETT'nin cevap vermemesi üzerine başvuruca 15/8/2006 tarihinde tam yargı davası açmıştır. Başvurucu; dava dilekçesinde, hukuka aykırı bir kararla otobüsünün trafikten men edilmesi nedeniyle

2/12/2005 ile 17/4/2006 tarihleri arasında uğradığı maddi ve manevi zararlarının tazminini talep etmiştir.

16. İstanbul 1. İdare Mahkemesi, başvuru vekili tarafından sunulan 18/1/2008 tarihli feragat dilekçesi uyarınca konusu kalmayan davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına 12/2/2008 tarihinde hükmetmiştir. Karar, taraflara tebliğ edilmiş ve kesinleşme şerhinde kararın 6/5/2008 tarihinde kesinleştiği belirtilmiştir.

17. Başvuru 18/10/2006 tarihinde ikinci bir dava açarak 18/4/2006 tarihinden otobüsün iade edilip işletilmeye başladığı 28/5/2006 tarihine kadar geçen sürede uğradığı kazanç kaybı, hizmet bedeli, akbil makine kirası ve bakım ücretinden oluşan toplam 26.460 TL maddi zararın tazminini talep etmiştir.

18. İstanbul 7. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 25/6/2010 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, başvuru vekilinin da karıştığı olay nedeniyle kamu hizmeti ve güvenliği açısından aracın geçici olarak gözetim altına alındığı açıklanmıştır. Kararda 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesinin (f) fıkrası ile Özel Halk Otobüsleri Çalışma Yönergesi'nin (Yönerge) 28. maddesinin 11. bendi ve Yönerge'nin 29. maddesinin 10/f bendi uyarınca aracın geçici olarak gözlem altına alınmasında hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

19. Başvuru tarafından temyiz edilen karar, Danıştay Sekizinci Dairesi tarafından 4/3/2016 tarihinde onanmıştır.

20. Nihai karar 13/5/2016 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

21. Başvuru 13/6/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

22. 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "Yaptırım türleri" kenar başlıklı 16. maddesi şöyledir:

"(1) Kabahatler karşılığında uygulanacak olan idarî yaptırımlar, idarî para cezası ve idarî tedbirlerden ibarettir.

"(2) İdarî tedbirler, mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan diğer tedbirlerdir."

23. 5326 sayılı Kanun'un "Mülkiyetin kamuya geçirilmesi" kenar başlıklı 18. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kabahatin konusunu oluşturan veya işlenmesi suretiyle elde edilen eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine, ancak kanunda açık hüküm bulunan hallerde karar verilebilir.

...

(3) Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar kesinleşinceye kadar ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından eşyaya elkonulabileceği gibi; eşya, kişilerin muhafazasına da bırakılabilir"

24. 5326 sayılı Kanun'un "Saklı tutulan hükümler" kenar başlıklı 19. maddesi şöyledir:

"(1) Diğer kanunlarda kabahat karşılığında öngörülen belirli bir süre için;

a) Bir meslek ve sanatın yerine getirilmemesi,

b) İşyerinin kapatılması,

c) Ruhsat veya ehliyetin geri alınması,

d) Kara, deniz veya hava nakil aracının trafikten veya seyrüseferden alıkonulması,

Gibi yaptırımlara ilişkin hükümler, ilgili kanunlarda bu Kanun hükümlerine uygun değişiklik yapılmıyaya kadar saklıdır."

25. 5216 sayılı Kanun'un "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" kenar başlıklı 7. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi şöyledir:

"Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek"

26. Yönerge'nin "Savunma ve ceza işlemleri ile cezanın tahsili" kenar başlıklı 25. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"b- Aracın gözetim altında tutulması;

İzinsiz güzergah değiştirmek, İşletme personeli, denetim görevlisi veya yolculara, hakaret veya darp, resmi veya özel kurum ve kuruluşlara servis çekmek, rotasyona uymamak veya tabela değişimine gelmemek, veya daha başka hallerde, olayın tahkiki ve incelenmesi için, Taşıtlar Dairesi Başkanının bilgisi dâhilinde ilgili Bölge İşletme Şube Müdürlüğü tarafından Ö.H.O.'nün hat tabelası, Teftiş Defteri ve Geçici Çalışma Ruhsatı alınır ve 15 güne kadar en yakın İ.E.T.T. garajında gözetim altına alınır. Tespit edilen husus ve yapılan işlem, ilgili Ö.H.O.'ne ait Teftiş Defterine kaydedilir. Ayrıca olayla ilgili olarak rapor düzenlenir ve buna göre de yönergenin 28. maddesi çerçevesinde cezai işlem yapılır. Konunun önemine binaen lüzum görülmesi halinde Teftiş Kurulu Başkanlığına havale edilir. Özel Halk Otobüsünün tahkikat ve inceleme maksadıyla İ.E.T.T. Garajında gözetim altında tutulur, park ücreti alınmaz."

27. Yönerge'nin "Ceza cetveli" kenar başlıklı 28. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Yönergede bahsedilen hususlara riayetsizlik hallerinde hangi cezanın uygulanacağı, aşağıdaki cetvelde belirlenmiştir. Ancak; ceza tespitinde fiili işleyen taşımacının çalışma durumu, taşımacılık sicili, önceki ceza durumu dikkate alınarak daha alt derecedeki ceza uygulanabilir. Bu uygulama Özel Halk Komisyon kararı ile olur.

CEZAYA ESAS SUÇLAR VE CEZA HAL SIRASI (KADEMESİ):

...

11. Hizmet esnasında, yolcuya, İETT personeline, denetim görevlisine ve diğer ÖHO Taşımacı veya personeline fiili tecavuz ve darp etmek. (K.K.)

..."

28. Yönerge'nin "Özel halk otobüsü komisyonu" kenar başlıklı 29. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"f) Ceza sırası itibarıyla K.K. (komisyon kararı) durumuna gelen taşımacılara, Ö.H.O Komisyonu:

1- Süresi Komisyon takdirinde olmak kaydıyla taşımacılık faaliyetini geçici olarak askıya alınmasını,

2- Maddi cezaya,

3- Geçici süre İ.E.T.T. garajında gözetim altında bulundurulmasına karar verebilir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

29. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

30. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) ilgili kararları için bkz. *Torsan Orman San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13677, 20/9/2017, §§ 38-42; *Hanife Ensaroğlu*, B. No: 2014/14195, 20/9/2017, §§ 34-40; *Üças Gıda Pazarlama ve Tekstil San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/16633, 6/12/2017, §§ 23-29.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 21/7/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

32. Başvurucu, karışmadığı bir olay nedeniyle otobüsünün keyfi olarak seferden men edildiğini ve bu süre içinde hiçbir gelir elde edemediğini vurgulamıştır. Mevzuata aykırı bir şekilde işlem tesis edildiğini belirten başvurucu, bu işlem sonucu otobüsü işletmemesi nedeniyle maddi zarara uğradığını ifade etmiştir. Başvurucu, kendisinin ve maliki olduğu otobüsün olay yerinde olmadığını iddia etmiştir. Başvurucu sonuç olarak bu gerekçelerle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

33. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

34. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmekte ise de gözetim altına alınarak garaja çekilen özel halk otobüsünün işletilmemesinden doğan zarara ilişkin şikâyetlerin esas itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirdiği anlaşıldığından başvurucunun tüm şikâyetlerinin mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

35. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

36. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Somut olayda başvurucunun maliki ve işletmecisi olduğu özel halk otobüsünün ekonomik bir değer ifade ettiği dikkate alındığında Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkiyet hakkının mevcut olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

37. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve ondan tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma olanağı verir (*Mehmet Akdoğan ve diğ.leri*, B. No:

2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, mülkün semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53).

38. Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Buna göre Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu belirtilmek suretiyle *mülkten barışçıl yararlanma hakkına* yer verilmiş; ikinci fıkrasında da mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahalenin çerçevesi belirlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında, genel olarak mülkiyet hakkının hangi koşullarda sınırlanabileceği belirlenerek aynı zamanda *mülkten yoksun bırakmanın* şartlarının genel çerçevesi de çizilmiştir. Maddenin son fıkrasında ise mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı kurala bağlanmak suretiyle devletin mülkiyetin kullanımını kontrol etmesine ve düzenlemesine imkân sağlanmıştır. Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde de devlet tarafından mülkiyetin kontrolüne imkân tanıyan özel hükümlere yer verilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, §§ 55-58).

39. Somut olayda başvurucuya ait otobüs, seferden men edilip gözetim altına alınarak garaja çekilmiş ve yaklaşık altı ay sonra iade edilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun geçici bir süreyle de olsa mülkünden yoksun bırakılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kuşkusuzdur. Müdahalenin türü ise yol açtığı sonuçlar ile birlikte takip edilen amaç da gözetilerek belirlenmelidir. Başvurucu, müdahaleyle mülkünden tamamen yoksun bırakılmamıştır. Başvurucunun hizmet esnasında kavgaya karıştığı gerekçesiyle otobüsü tedbiren seferden men edilerek gözlem altına alınmıştır. Dolayısıyla esas itibarıyla toplum yararına uygun olarak kullanılmasının sağlanması amacıyla mülkün kontrolü söz konusu olduğuna göre başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin mülkiyetin kullanımının kontrolüne veya düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Hanife Ensaroğlu*, § 52).

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

i. Kanunilik

40. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

41. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabilirliği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, § 62).

(1) Genel İlkeler

42. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir. Öte yandan Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesi de "*hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğini*" temel bir ilke olarak benimsemiştir (*Ford Motor Company*, B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49).

43. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerekmektedir. (AYM, E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 57). Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şekli manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şekli manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Mülkiyet hakkına müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şekli anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (*Ali Hıdır Akyol ve diğerleri* [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

44. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi, bu hak ile özgürlüklere keyfi müdahaleyi engelleyen ve hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir. Bununla beraber Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında da belirtildiği üzere kanunla düzenleme zorunluluğu, hakka yapılacak müdahalenin uygulamasının kanunun çerçevesini aşmayacak şekilde yönetmelik, tebliğ ve genelge gibi yürütme organının çıkaracağı ikincil düzenlemelerle yapılmasına mâni değildir (*Tahsin Erdoğan*, B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60). Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin konularda temel esaslar, ilkeler ve genel çerçeve kanunla belirlendikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususların yürütme organınca çıkarılacak düzenleyici işlemlerle tanzim edilmesi mümkündür (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

45. Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (*Necmiye Çiftçi ve diğerleri*, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince erişilebilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (*Türkiye İş Bankası A.Ş.* [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

46. Başvuru konusu olayda seferden men edilen otobüs, Yönerge hükümleri gereğince Komisyon tarafından gözetim altına alınarak garaja çekilmiştir. Otobüsün işletilememesi nedeniyle uğranılan zararın tazmini için açılan davada ise Mahkeme 5216 sayılı Kanun'un 7. maddesi ile Yönerge'nin 28. ve 29. maddeleri uyarınca otobüsün geçici olarak gözlem altına alınmasında hukuka aykırılık bulunmadığını belirterek tazminat talebini reddetmiştir.

47. Mahkemenin kararında hukuki dayanak olarak gösterdiği 5216 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde, ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerine ilişkin olarak büyükşehir belediyelerinin görev ve sorumlulukları gösterilmiştir. Söz konusu madde içeriği incelendiğinde herhangi bir idari yaptırıma ve idari yaptırıma konu bir eyleme ilişkin düzenleme yer almamaktadır.

48. Mahkemenin kararında işaret ettiği Yönerge'nin 28. maddesinde; hizmet esnasında yolcuya, İETT personeline, denetim görevlisine ve diğer özel halk otobüsü taşımacısı veya personeline karşı fiilî tecavüz ve darbetme eylemlerinin gerçekleştirilmesi hâlinde bu eylemi gerçekleştiren taşımacıya uygulanacak ceza gösterilmiştir. Ayrıca Yönerge'nin 29. maddesinde ceza kapsamında -süresi Komisyon takdirinde olmak kaydıyla- taşımacılık faaliyetinin geçici olarak askıya alınmasına ve aracın geçici süre İETT garajında gözetim altında bulundurulmasına karar verilebileceği öngörülmüştür.

49. Somut olayda ölümle sonuçlanan bir kavga nedeniyle başvuru eden seferden men edilen otobüsünün gözetim altına alınıp garajda tutulmasında ulaşım ve toplu taşımanın düzenlenmesi amacı çerçevesinde bir kamu yararı bulunmaktadır. Bununla birlikte Mahkeme kararında belirtilen 5216 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde; büyükşehir belediyeleri tarafından alınabilecek idari tedbirlerin neler olduğu, hangi koşullarda verilebileceği, yetkili mercinin kim olduğu ve tedbire itiraz gibi hususların düzenlenmediği görülmektedir. Bunun dışında gerek Komisyonun kararında gerekse de Mahkemenin kararında otobüsün gözetim altına alınabileceğini belirten başka bir *kanuni* dayanak gösterilmemiştir.

50. Yönerge hükümleri ile mülkiyet hakkına müdahale niteliği taşıyan *taşımacılık faaliyetinin geçici olarak askıya alınması* ile *gözetim altında bulundurulması* düzenlenmiştir. Bu hâliyle başvuru eden mülkiyet hakkına müdahaleye dayanak eylem ve tedbir ilk elden Yönerge'de öngörülmüştür. Bu nedenle kanuni bir dayanağı bulunmadan doğrudan Yönerge hükümleri ile mülkiyet hakkına müdahale edilmesinin *kanunilik* unsurunu sağlamayacağı kuşkusuzdur.

51. Bununla birlikte otobüsün gözetim altına alınarak garaja çekilmesine ilişkin işlemin iptali için açılan davada karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmiş olmasına karşın başvuru bu karar sonrası bireysel başvuruda bulunmamış, tedbir nedeniyle uğradığı zararın tazmini istemiyle tam yargı davası açmıştır. Açılan dava reddedilmiş ve başvuru bu karar sonrası bireysel başvuruda bulunmuştur. Bu bağlamda başvuru eden kanuni temelden yoksun olduğu görülen işlemin iptali için işlettiği dava sonrası değil de tazminat yoluyla giderimini talep ettiği tam yargı davası sonrası bireysel başvuruda bulunduğu gözönüne alınması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkı kapsamında gözetim altına alma sürecinin bütününe bakılarak değerlendirme yapılması gerektiğinden ölçülülük yönünden inceleme yapılarak sonuca varılması lüzumlu görülmüştür.

ii. Meşru Amaç

52. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılması imkânı vermekle bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlandırılmayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır. Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini de beraberinde getiren bir kavram

olup objektif bir tanıma elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekir (*Nusrat Külâh*, B. No: 2013/6151, 21/4/2016, §§ 53, 56; *Yunis Ağlar*, B. No: 2013/1239, 20/3/2014, §§ 28, 29).

53. Ulaşım ve toplu taşıma faaliyetlerinin düzenlenmesi amacıyla gerekli düzenlemelerin yapılmasında kamu yararı bulunmaktadır. Bu kapsamda somut olayda ölümle sonuçlanan bir kavga nedeniyle başvuruçunun seferden men edilen otobüsünün gözetim altına alınıp garajda tutulmasında ulaşım ve toplu taşımanın düzenlenmesi amacı çerçevesinde bir kamu yararı bulunmaktadır.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

54. Son olarak kamu makamlarınca başvuruçunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ile bu amacın gerçekleştirilmesi için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

55. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, § 38).

56. *Orantılılık* ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu adil denge, başvuruçunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Müdahalenin orantılılığını değerlendirirken Anayasa Mahkemesi; bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini, diğer taraftan da müdahalenin niteliğini, başvuruçunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını gözönünde bulundurarak başvuruçuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (*Arif Güven*, B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60; *Osman Ukav*, B. No: 2014/12501, 6/7/2017, § 71).

57. Mülkiyet hakkına yapılan bir müdahalenin Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre ölçülü olabilmesi için her şeyden önce bu tedbirin öngörülen kamu yararı amacını gerçekleştirmeye elverişli olması zorunludur. Diğer taraftan müdahalede bulunulurken takip edilen kamu yararı amacını gerçekleştirmeye en uygun aracın seçilmesi gerekmektedir. Bu alanda hangi araçların tercih edileceği ise öncelikli olarak daha isabetli karar verebilecek konumda olan ilgili kamu makamlarının yetkisindedir. Bu nedenle hangi aracın tercih edileceğinin belirlenmesi hususunda idarelerin belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Ne var ki seçilen aracın gerekliliğine ilişkin olarak idarelerin sahip olduğu takdir yetkisi sınırsız değildir. Tercih edilen aracın müdahaleyi ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağırlaştırması durumunda Anayasa Mahkemesince müdahalenin gerekli olmadığı sonucuna ulaşılmaması mümkündür. Ancak Anayasa Mahkemesinin bu kapsamda yapacağı denetim, seçilen aracın isabet derecesine yönelik olmayıp hak ve özgürlükler üzerinde oluşturduğu müdahalenin ağırlığına dönebilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Hamdi Akın İpek*, B. No: 2015/17763, 24/5/2018, § 108; *Hanife Ensaroğlu*, § 67).

58. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfi ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (*Züliye Öztürk*, B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; *Bekir Yazıcı* [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

59. Ayrıca mülkiyet hakkına müdahaleye yol açan tedbirlerin keyfi veya öngörülemez biçimde uygulanmaması gerekmektedir. Aksi takdirde mülkiyet hakkının etkin bir biçimde korunması mümkün olmaz. Bu sebeple kamu makamlarınca başvuru eylemi ile tedbire yol açan kanuna aykırılık arasında bağlantı olduğunu gösteren makul bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu bağlamda elkoyma veya müsadere gibi tedbirler yoluyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerin bireyin menfaatleri ile kamunun yararı arasında olması gereken adil dengeyi bozmaması için suça veya kabahate konu eşyanın malikinin davranışı ile kanunun ihlali arasında uygun bir illiyet bağının olması ve *iyi niyetli* eşya malikine eşyasını -tehlikeli olmaması kaydıyla- geri kazanabilme olanağının tanınması veya iyi niyetli malikin bu nedenle oluşan zararının tazmin edilmesi gerekmektedir (*Bekir Yazıcı*, §§ 31-80; *Hanife Ensaroğlu*, § 66; *Hamdi Akın İpek*, § 115).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

60. Başvuruya konu olayda otobüsün gözetim altına alınarak garaja çekilmesi tedbirinin uygulanmasının ulaşım ve toplu taşımanın düzenlenmesi amacını gerçekleştirmeye *elverişli* olduğu kuşkusuzdur. *Gereklilik* ölçütü yönünden ise takip edilen meşru amacın gerçekleştirilmesi bakımından kamu makamlarının belirli bir takdir yetkisinin olduğu kabul edilmelidir. Bu kapsamda taşımacılık faaliyetiyle ilgili bir tartışma sonrasında bir insanın ölümü ile sonuçlanan olay neticesinde başvuru eylemi ile olaya karıştığı şüphesiyle otobüsünün gözetim altına alınarak garaja çekilmesinin *gerekli* olmadığı söylenemeyecektir.

61. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl önem taşıyan ölçüt *orantılılıktır*. Öngörülen tedbirin maliki olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin orantılı, dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez. Bu itibarla uygulanan tedbirle başvurucuya aşırı ve orantısız bir yük yüklenip yüklenmediğinin tespiti gerekmektedir.

62. Başvuruya konu olayda aralarında başvuru eylemi ile bulduğu bazı kişilerin ölümüyle sonuçlanan bir kavgaya karıştıkları iddiasıyla bu kişilere ait özel halk otobüsleri seferden men edilerek can ve mal güvenliğinin sağlanması amacıyla gözetim altına alınmıştır. Bu kapsamda başvurucuya ait otobüs, garaja çekilmiş ve başvuru eylemi bir süre ticari faaliyette bulunamamıştır. Daha sonra Komisyon, hazırlık soruşturmasında başvuru eylemi ile olaya karıştığına dair bir tespit olmaması nedeniyle otobüsünü taşımacılık hizmetinde kullanması için başvurucuya teslim etmiştir.

63. Başvuru eylemi, otobüsün gözetim altında kaldığı süre içinde taşıma faaliyetinde bulunamaması nedeniyle uğranılan zararın tazmini için dava açmıştır. Mahkeme 5216 sayılı Kanun'un 7. maddesi ile Yönerge'nin 28. ve 29. maddeleri uyarınca otobüsün geçici olarak

gözlem altına alınmasında hukuka aykırılık bulunmadığını belirtmiştir. Mahkeme ayrıca başvuruçunun karıştığı olay nedeniyle kamu hizmeti ve güvenliği açısından aracın geçici olarak gözetim altına alındığını açıklamıştır.

64. Somut olayda seferden men edilen otobüs, Yönerge hükümleri gereğince Komisyon tarafından gözetim altına alınarak garaja çekilmiştir. Mahkeme kararında kanuni temel olarak gösterilen 5216 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde herhangi bir idari yaptırıma ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Buna karşı başvuruçunun mülkiyet hakkını sınırlandıran idari tedbir ilk elden Yönerge'de öngörülmüştür.

65. Mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararının kesinleşinceye kadar ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından eşyaya el konulabileceği veya eşyanın kişilerin muhafazasına bırakılabileceği 5326 sayılı Kanun'un 18. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenmiştir. Maddenin gerekçesinde ise mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilmeden önce kamu görevlileri tarafından eşya üzerinde kısa süreli elkoyma tedbirine başvurma imkânı tanındığı belirtilmiştir. Burada elkoyma veya muhafazaya bırakma kararını verecek olan merci, mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verecek olan mercidir.

66. Başvuruçuya ait özel halk otobüsü idari bir tedbir mahiyetinde Komisyon kararı ile gözetim altına alınmıştır. Mülkiyet hakkına yapılan bu müdahale mahkemelerce değil idari makamlarca gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte uygulanan tedbir sonrasında 5326 sayılı Kanun'un 18. maddesinin (3) numaralı fıkrası ile mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararı kesinleşinceye kadar idarece eşyaya el konulabileceği belirtilmiş olmasına rağmen somut olayda mülkiyetin kamuya geçirilmesine dair bir karar verilmemiştir. Öte yandan somut olayda ispat aracı veya müsadere konusunu oluşturan bir mal varlığı değeri hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında verilmiş bir elkoyma tedbiri de söz konusu değildir.

67. Başvuruçuya ait özel halk otobüsünün Komisyon kararı sonucu garaja çekilmiş olması altı ay boyunca otobüsün işletilememesine neden olmuştur. Başvuruçunun bu süre boyunca mülkiyetinde bulunan otobüsten yararlanamadığı ve maddi kayba uğramış olduğu hususu tartışmasızdır. Buna karşın başvuruçunun söz konusu zarar için açmış olduğu dava ise reddedilmiştir. Dolayısıyla kanuni temelden yoksun olan müdahale nedeniyle ortaya çıkan zarar tazmin edilmemiştir.

68. Ulaşım ve toplu taşıma faaliyetlerinin tanzim edilmesi amacıyla gerekli düzenlemelerin yapılmasında kamu yararı bulunmaktadır. Bununla birlikte söz konusu amacı gerçekleştirmek üzere öngörülen idari yaptırımların mülkiyet hakkını sınırlayıcı nitelik taşıması nedeniyle kanuna dayalı olması Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri gereğince bir zorunluluktur. Temel esaslar, ilkeler ve genel çerçeve kanunla belirlendikten sonra yürütme organı veya idare tarafından düzenleyici işlemlerle ilgili alanın tanzim edilmesi mümkün olabilecektir. Bu kapsamda gerek 5216 sayılı Kanun'un 7. maddesi gerekse 5326 sayılı Kanun'un 18. maddesi gözönüne alındığında başvuruçuya ait otobüsün taşımacılık faaliyetinin geçici olarak askıya alınması ile otobüsün gözetim altına alınarak garajda tutulmasının açık, belirli ve öngörülebilir bir kanun hükmüne dayanmadığı anlaşılmaktadır.

69. Ayrıca somut olaydaki müdahale nedeniyle aracın işletilememesine bağlı olarak 18/4/2006 ile 28/5/2006 tarihleri arasındaki dönem için ortaya çıkan zararın tazmini istemiyle başvuru tarafından açılan dava, tedbirin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Böylece idarenin kanuni temelden yoksun olan müdahalesi neticesinde ortaya çıkan zararın tazmini imkânından da başvuru yoksun kalmıştır.

70. Mahkeme kararında olaya başvuruçunun da karıştığı belirtilmiştir. Diğer taraftan hazırlık soruşturmasında başvuruçuya ait otobüsün taşımacısı, sürücüsü veya biletçisinin tedbire neden olan olaya karıştığına dair bir tespit olmadığı Komisyonca ifade edilmiştir. Yine ceza davasına ilişkin kararda başvuruçunun olaya dâhil olduğuna dair bir değerlendirmede bulunulmadığı anlaşılmaktadır. Buna karşın tazminat davasında ise başvuruçunun tutum ve davranışları ile tedbir kararına yol açan kanuna aykırılık arasındaki bağlantının derece mahkemelerince makul bir değerlendirme ile ortaya konulmadığı, "...davacının da karışmış olduğu olay..." ifadesi ile yetinildiği görülmektedir.

71. Sonuç olarak tedbirinin uygulanmasında meşru bir amacın mevcut olduğu ve bu alanda kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisinin de bulunduğu kabul edilmekle birlikte somut olay bağlamında müdahalenin kanuni bir temelden yoksun olması, başvuruçunun tutum ve davranışları ile tedbir kararına yol açan kanuna aykırılık arasındaki bağlantının makul bir şekilde değerlendirilmemiş olması ve ortaya çıkan zararın giderilmemiş olması dikkate alındığında mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle başvuruçuya şahsi olarak aşırı ve orantısız bir külfet yüklenmiştir. Dolayısıyla başvuruçunun mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasında olması gereken adil dengenin başvuruçuya aleyhine bozulduğu sonucuna varılmıştır.

72. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

73. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

“(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçuya lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

74. Başvuruçunun, maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

75. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B.No: 2017/8875, 7/6/2018). kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

76. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin

sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

77. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak, ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir. (*Mehmet Doğan*, §§ 58,59; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66,67).

78. İncelenen başvuruda idarece verilen tedbir kararı neticesinde ortaya çıkan zararın giderilmemiş olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin idarenin işleminden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte derece mahkemeleri de ihlali giderememişlerdir. Bu açıdan ihlalin aynı zamanda mahkeme kararından da kaynaklandığı söylenebilir.

79. Bu durumda mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 7. İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

80. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

81. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.239,50 TL tutarındaki yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

Başvuru Numarası : 2016/11371

Karar Tarihi : 21/7/2020

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 7. İdare Mahkemesine (E.2009/478, K.2010/1161) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 239,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.239,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/7/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Basri BAĞCI